

הלכות שבת סימן שסו

ביאורים ומוספים

[שו"ע ס"ט]

וצריך לזכות לכל בני הקצור או הקבויים.

לאחר הגירות או השחרור בגוף אחר, והוסיף, שלדעת תוס' בכתובות (נח, ב, ד"ה לאחור) אפשר לזכות להם, שהם נחשבים קצת כבאו לעולם כיון שהגוף בעולם.

[משנ"ב ס"ק נג]

מקטמא אנו מקנינן גם על אנשים שמתקפיים⁶⁷.

67 ומ"מ לכתחילה עדיף להתנות בשעה שעושים את העירוב, שהוא גם לכל מי שיתרוסס בעיר הזאת, כמבואר לקמן (סי' שע ס"ק נה, ובשעה"צ שם ס"ק לא).

[שו"ע ס"י]

קשמוצה להסם⁶⁸.

68 הקדמה

מקור דין זה בגמרא (עירובין עט, ב), שיכול לזכות את העירוב על ידי בנו ובתו הגדולים, ולא על ידי בנו ובתו הקטנים, משום שידם בידו ובגדר הדבר מי נקרא גדול וקטן לענין זה, שנינו במסכת בבא מציעא (יב, א) לענין מציאת בנו ובתו, שאם הם קטנים הם המציאה שלו, ואם הם גדולים הם המציאה שלו, שחלקו אמוראים האם גדול הוא מי שאינו סמוך על שולחן אביו אפילו שהוא קטן בגילו, וקטן הוא מי שסמוך על שולחן אביו אפילו הוא גדול בגילו, וכך סבר רבי יוחנן, ושמואל סבר שהדבר תלוי בגיל, וגדול הוא הגדול בגילו, וקטן הוא הקטן בגילו. בסעיף זה מובאת מחלוקת הראשונים אם הגדרת גדול וקטן לענין עירוב תלויה במחלוקת האמוראים לענין מציאה.

[משנ"ב ס"ק נה]

מפני שצריך קדור, ואם-כן לא יצא הדבר מן השותף⁶⁹.

69 ואם יש לבנו ובתו הקטנים בית לעצמם באותה חצר, הביא הדרכי משה (אות ג) שהסתפק האור ורמ"ע (ח"ב סי' קפב) האם יכול לזכות עירובו על ידם, מדין ימינו דוכי לנפשיה זכי נמי לאחריו. ולכאורה מדובר כשאינם סמוכים על שולחן אביהם, שאם הם סמוכים על שולחן אינם צריכים לתת חלק בעירוב, כמבואר בשו"ע לקמן סי' שע ס"ה.

[משנ"ב ס"ק נז]

ואף-על-גב דבאפן זה מציאתן לא צריכה⁷⁰.

70 כלומר, הדעה הראשונה סוברת שאף לדעת רבי יוחנן שלגבי מציאה טובה שלא נחשב לקטן או לגדול על פי הגיל אלא תלוי הדבר אם סמוך על שולחן אביו או אינו סמוך, מ"מ לגבי עירובי חצרות תלוי הדבר בגיל, ועל זה פירש המשני"ב את טעם החילוק (וכן תירץ הבי"י (ד"ה והרמב"ם) את סתירת דברי הרמב"ם, שבעירובין פסק (פ"א מהל' עירובין ה"כ) ברבי יוחנן, שגדול הינו גדול ממש ויכול לזכות את העירוב על ידי גדול אפילו הוא סמוך על שולחן אביו, ואילו לענין מציאה פסק (פ"ז מהל' גזילה ה"ג) שגדול הסמוך על שולחן אביו מציאתו לאביו.

[משנ"ב ס"ק נח]

הקא בעירובי שהוה מדרבנן בעלמא קלילי פקדו ונשפתו⁷¹.

71 וכן מבואר בגמרא (גיטין סד, ב) לענין שיתופי מבואות, שיכול לזכות על ידי שפתו העבריה שלא הביאה בו שערות, משום ששיתופי מבואות מדרבנן. וכן כתב הכל בו (סי' נט) לגבי עירוב המשך במילואים עמוד 19

[משנ"ב ס"ק נ]

שיאמר לו יקבל פת זה וזכה בה לכל בני הקצור⁶³.

63 וכן אם רוצה לזכות על ידי שאר קנינים, כגון קנין סודר וקנין אגב, כתב הערוך השלחן (סי"ה) שיכול לעשות כן, והרי הוא כשולחם לזכות.

[משנ"ב ס"ק נא]

הקא בעירובי שהוה קנין קנין הקל⁶⁴.

64 ובגדר קנין זה, כתב הנצי"ב (העמק שאלה מצודה קלב) שלא מסתבר שלצורך עירובי חצרות הקלו רבנן והקטן קנין חדש של הגבהת טפח, אלא שבעירובי חצרות לא הצריכו חכמים קנין גמור בפת, די בזכות בעלמא שלא יהא חבירו רשאי ליטלו ממנו שלא ברצונו, ולזה די בהגבהת טפח, מאידך, הדעת תורה (סי"א) הוכיח מדברי הרא"ש, שגם לעירובי חצרות צריך קנין גמור, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' מד) דחה את דבריו.

[משנ"ב שם]

צריך שיגביהו ידו טפחה⁶⁵.

65 ואף אם ידו כבר מוגבהת ג' טפחים מעל הקרקע, משמע בטי"ז שצריך שיגביה עוד טפח, ואין די במה שמוגבה מכוחו ג' טפחים, וכן כתב האמרי בינה (קנינים סי' ו' ד"ה וקצת), מאידך, בשו"ת אבני נזר (אה"ע"ז סי' קס אות ח) הוכיח מדברי הריטב"א, שהגבהה שנעשית ממילא מועילה גם כן, וכן האריך להוכיח בשו"ת חלקת יואב (אה"ע"ז סי' יג). ואם הגביה על ידי כוחו, כגון שהפת היתה מונחת על מדף ונענע את המדף עד שנתרוממה הפת טפח, כתב הערוך השלחן (סי"ח) שנחשבת הגבהה, וכמבואר בשו"ע (ח"ו"מ סי' רסט ס"ה). ואם הפת אינה בולטת לצדדים אלא בולה מעל אור ידו, כתב בביה"ל (סי' צריך) בשם הגהות המשפט, שקונה מטעם יד ואין צריך להגביהה כלל.

[משנ"ב ס"ק נב]

אכל ששקנן עליהם מתחלה לית לן בה⁶⁶.

66 ולזכות לקטן שגולד לאחר זיכוי העירוב, כתב בשו"ת הרשב"א (ח"ו סי' צה) שאי אפשר לזכות לו, ומ"מ אינו אוסר את העירוב, משום שהוא נגדר אחר אביו ואמו השוכנים עמו, ובשו"ת גינת ורדים (כלל ג סי' כב) כתב, שהעירוב חל גם על קטן שגולד לאחר הזיכוי, שמפני הערוך לב בית דין מתנה לעשות את שאינו זוכה כזוכה, ובפרט שעירוב הוא מדרבנן ולא הלבו חכמים להחמיר בדבר אלא להקל.

ולזכות את העירוב לזכוי או עבד כדו שיהא מותר לו לטלטל לאחר שיתנייר או ישתחרר, כתב הערוך השלחן (סי"ט) שאין הזיכוי מועיל, משום שדינם כדבר שלא בא לעולם, שהם נחשבים

מילואים הלכות שבת סימן שסו המשך מעמוד הקודם

משום שהביח הקשה למאן דאמר שאין סומכין על שיתוף במקום עירוב, ואילו דברי הגר"א הם למאן דאמר סומכין על שיתוף במקום עירוב.

[ביה"ל ד"ה ונראה ל']

הגר"א כסיקן זה מכון לישב (45).

(45) והחזיר"א כתב (ארי"ח סי' צ ס"ק יז), שדברי הביח"ל אינם מודקדקים, עירוב.

הלכות שבת סימן שסו המשך מעמוד 462

(60) ואם ניטל מהפת של אורח או ערשיו אחר מארבעים ושמונה, כתב החזיר"א (ארי"ח סי' קא ס"ק ב) שדינו כפרוסה ואינו מועיל לעירוב, מאחר שאינם חייבים בהפרשת הלה.

(61) וטעם הדבר כתב החוספת שבת (ס"ק כד), כיון שאינו מאכל לרוב בני אדם, ועיקר העירוב הוא משום דירה שאדם קובע דירתו שם מחמת פת זו, והשו"ע הרב (סי"א) כתב, שפת דוחן אינה נקראת פת.

ולערב בלחמניות, כתב הדרכי משה (אות א) בשם רבנו ירחם (תולדות אדם וחוה נ"ב ח"י) שאפשר לערב בהם, ולפי זה כתבו העניי אלמוגים (ס"ק טז) והערך השלחן (ס"א), שאפשר לערב בכל פת הבאה בכיסנין. [מקור הדברים הוא בגמרא בברכות (מב, א) שרר יהודה אמר בשם שמואל שמערבים בלחמניות, ופירש רש"י שם שלחמניות הן אובליא"ש, ולעיל שם (מא, ב) ד"ה פת] כתב, שאובליא"ש היא פת הנלווה עם הרכה תבלין, וזוהי פת הבאה בכיסנין.

[ביה"ל ד"ה אין]

אפשר דקא נמי ניקא ב' (60).

(59) ואף שלכתחילה מערבים דוקא בפת, מי"מ כדעבד אם שכחו לא עירבו, כתב החי אדם (כלל עג ס"ט) שאם ביטלו יחד בקדרה אחת סומכים על כך משום עירוב. ובטעם הדבר כתב כנסמת אדם (אות יא), שסומכים על שיתוף במקום עירוב, והוסיף שזו כוונת הרוקח (סי' קמג) שכתב לגבי עירובי הצרות שאם מבשלים יחד בקדרה אין צריכים לערב, ושני חידושים יש בדבריו: א, שאפשר לערב בכל דבר מוזן, ב, שאף שלא הניחו קדרה זו לעם עירוב מי"מ מועיל, כדן בעל הבית שהיה שותף עם שכניו, אמנם החי אדם לא התיר בכל מוזן אלא מדין שיתוף, והביח"א (כאן) כתב ברעת הטור שאפילו לעירוב מועיל בדיעבד כל דבר מוזן, וראה בעניי אלמוגים (סי' שפ"ו ס"ק ו) שהשיג על דבריו.

[משנ"ב ס"ק מז]

בפת ארז וצד"שים (60), שד"ך העולם לאפולו ולאכלו, מה שאין כן בדתין (61).

הלכות שבת סימן שסו המשך מעמוד רלב

בעלה, והאמר מרדכי (ס"ק ה) ביאר באופן אחר מה הטעם שהקלו לפסוק בעירוב כרבנן.

[משנ"ב ס"ק סג]

דאז שדך מציאתה לאכיה (73).

(73) וטעם הדבר, כדי שלא תהיה ביניהם איבה ושיאנה למנוול ומוכה שחין (כתובות מה, ב), וחלק הבי"ע על הטור שפסק שיכול לזכות על ידי בתו שאינה סמוכה על שולחנה, אמנם הבית מאיר (סי' י) כתב, שהטור דיבר דוקא באופן שהבת נישאת ונתגרשה, שבכך יצאה מרשותו ואינו יכול להשיאה, ולכן אין מציאתה לאביה ויכול לזכות על ידה את העירוב.

תבשילין, שיכול לזכות על ידי עבדו ושפחתו העברים שהם קטנים, משום שקטן זוכה לאחרים בדבר שהוא מדברי סופרים.

[משנ"ב ס"ק ס]

לאפוקי מפאן דאמר בגמרא דדוקא תיקא דיש לה לעצמה בית קהצנה (72).

(72) ומשום שהלכה כרבנן (קידושין כג, ב) שיש קנין לאשה בלא בעלה, ולכן יכולה האשה לזכות את העירוב גם כשאין לה בית באותה חצר, וכתב העניי אלמוגים (ס"ק כ) שרק לענין עירוב הקלו לפסוק כרבנן, אולם לענין שאר דברים הלכה כרבי מאיר (שם) שאין קנין לאשה בלא בעלה, וכן פסק השו"ע (ירד סי' רכב סי"א) שאין קנין לאשה בלא

הלכות שבת סימן שסו המשך מעמוד 464

הראב"ד (שם), שאנו מברכים 'וציונו' לומר שאין אנו רשאים לטלטל בלא עירוב, וציונו שכשנצדה להוציא מן הבית לחצר שנערב.

[משנ"ב שם]

שיאמר "על מצות עירובי תבשילין ועירובי קצרות" (86).

(86) משום שעדיף לפרט את הברכה, וכן פסק המטה אפרים (סי' תקפא ס"ט), ובקצה המטה (שם אות קכו) הביא ראייה מדברי הגמרא (ברכות מ, א) 'הן לו מעין ברכותיו', ובשו"ת הובב מישרים (ארי"ח סי' קג) כתב טעם אחר, שאין עושים מצוות הביולות הביולות.

[ביה"ל ד"ה מברן]

ובמקום שצנח לעשות בעביל על הקהל (87).

(87) ראה מה שכתבנו במשני"ב לעיל ס"ק לג, האם מותר להניח שני עירובים בבי מקומות.

מבוי שגרים בו תרי גברי רברבי כרבנן, לא עושים בו עירוב ואף לא שיתוף, ומי שלבו נקפו בזה, הריוטות גמורה היא או מינות נזקקה בו, וכותה גדולה היא לתקן העירוב, למנוע הקלקול שיבואו רבים לטלטל בלי עירוב.

[משנ"ב ס"ק עט]

על מצות עירוב (85).

(85) כוונת הברכה היא, שציונו על מצות התיקון הגדול להישמר מאיסור הוצאה, וכתב בשו"ת חתם סופר (ארי"ח סי' צט), שאין הכוונה שציונו על איסור הוצאה וטלטול בשבת, משום שאם כן צריך היה נוסח הברכה להיות 'ואסר לנו את ההוצאה', בשם שמברכים בהופה 'ואסר לנו את הארוסות', ועוד, שאין סביר לברך על איסור הוצאה יותר מעל שאר המלאכות, וכן פירש המגיד משנה (פ"ו מהל' עירובין הכ"ד) בדעת

הלכות שבת סימן שסו רלב פאר הגולה

א שם פנקרא ב סב
הפניד פנקר א
מחלכות עירובין פשם
הרשפ"א ג הרשפ"א
פנס רבו ד פס
ה משנה פס ו סו
פנס רב"ם פנקר א
הפאר פנקר, נלא
רפי לביצאית בחשן
פשפס סימן עה
דשם פני נאב וזכה
אלא פני שלא תמא
לו איבה פניו שחבו
פנקר על שלחנו,
אבל פנה פשפס
רוצה לניהל לאמרי
עליו פניו זכיס
הפאר פנקרס דה פראש

אחד מבני העיר רוצה לתן פת (מח) בשביל פלם, שפיר דמי. (מט) ובכלבד שיוכנו להם (נ) על-ידי אחר, וכשזוכה בו *צריך להגביהו מן הפרקע (נא) טפח, יוצריף לזכות לכל בני העיר או המבוישם (נב) ולכל מי שיתוסף מיום זה ואילך. [*] (נג) ויש אומרים שאף-על-פי שלא יזכה בפרוש למתוספים עליהם, לב בית-דין מתנה עליהם. ואם נתוספו דיוורין לאחר שנחמטע העירוב מן השעור, (נד) צריך להוסיף עליהם. (נא) מחמתן: י "קשמוכה להם" על-ידי אחר, לא יזכה (נה) על-ידי בנו ובתו הקטנים אפלו אם אינם סמוכים על שלחנו (נו) ולא על-ידי עבדו ושפחתו הקטנים, אכל מזבח הוא על-ידי בנו ובתו הגדולים (נז) אפלו סמוכים על שלחנו, *ועל-ידי עבדו ושפחתו העבדים (נח) אפלו הם קטנים, (נט) ועל-ידי אשתו אף-על-פי שהיא מעלה לה מזונות, (ס) ואפלו אין לה בית פתח. (סא) ויש אומרים שאינו יזכה (סב) על-ידי בנו ובתו הסמוכים על שלחנו אפלו הם גדולים, ולא על-ידי בתו אפלו אינה סמוכה על שלחנו (סג) כל זמן שלא פגרה, וילא על-ידי אשתו (סד) שמעלה לה מזונות (סה) או שאמר לה יצאי מעשה ידיך במזונותיך (סו) ואפלו יש לה בית פתח, אכל מזכה הם לאחרים בנש העלמא, כמכין כמשהו סימן רב 1 טריף ונמכרם ונרין פנקר ב רביה ונכרם ופליגי ענה דרבי מאיר ופניו פלש לאשה אמן בלא פגלה, והפאר פנקרס דה פראש פשם כצרכיו ישאר פנקרס דרבי בבבא מציעא י"ב ט פנקרין לה בשלטי פניו

שערי תשובה

לשפני לזה כיון כו, וצו לקמן סימן שפ"ו פ"ג ב"ה"א: [*] ויא כו' לב ב"ד

באור הלכה

פנקרעס"י ור"י [*] (פמ"ג): * צריך להגביהו מן הפרקע טפח. עין פנקרעס"י ב"ד מה שכתבו בשם ש"י, ובאמת אין דין זה פשוט בכל פוגי, דאם טיה העירוב פלו משה בניו אין צריך להגביהו כלל, וזהו קוזה פלי טעם הפסחה. פנקרעס"י ב"ד מה שכתבו ל"א בדבור המתחיל 'דאי' (ועין פראש"י ש"י, וכן פתח הפתיחות קה"ש) משפט סימן קצח קע"ב, עין פשם, אם לא רובלס העירוב מן ידו לנדרים דאנו אינו קונה מטעם א"ר ד"ק מטעם הנבקה משהו, וכן צ"ח להגביהו טפח, וכמו שכתב שם בפתיחות. ועין בבית-יוסף והערות המגיד שהביאו, דלפרוש הרמב"ם והגאונים שם במיקרא דרב יהודא, אפלו פנקרס דלא פנה וזכה והקנהו כגון במקום שהעירוב מיל פלם, צריך להעמיד סדלי שהעירוב משה בחובו פנקרס גבוש מן הפרקע דאנו פני שפחה מנדלס ומפ"ש מן שארי פלים שפתיחה, וטוב לכתולה להש לזכריהם [ע"ש]. ולענין דעתי מנוספתא שהוכח כר"ש אין סתייה לשיטה זו, דכר"תא מני לענין הנבקה כ"ד לקנות, ודע, דלדעה זו לא נזכר מלל קלא בשום לענין הנבקה כ"ד לזכות ד"ד טפח, ואפשר לומר שפיר ולענין לזכות לבני פכ"ד צריך הגבהו שלשה טפחים, וכן משפט מלשון רבנו יהונתן בדרבינו, אף באמת יש בלאו הכי סתייה עירוב החשך-משפט סימן קצח. ובצרכיו סמכ"ג לקול קריעה שניה: * ועל-ידי עבדו וכ"י אפלו הם קטנים. והוא הדין אם יש לזכר קלמ"ד או סופר או תום אוכל

באר היטב

ש"ת, שהענינים סוכרים שנטל חלה מן הפת: (י"ג) מחמתן. דלדידהו ה"י

משנה ברורה

א"ר ור"ח: ט (מח) בשביל פלם. אפלו שלא בפניהם: (מט) ובכלבד שיוכנו להם על-ידי אחר. העל-ידי עצמו אינו יכול לזכות להם, שכל-זמן שהוא בידו לא יצא מרשותו: (ג) על-ידי אחר. דהינו שאמר לו 'קבל פת זה וזכה בה לכל בני העירוב', (מ) והוא יחשב בהנבקהו בשביל פלם, ואף שהם לא עשוהו שליח לזה, וכיון לאדם שלא פגינו ות"י כשליחם: (נא) טפח. ואפלו לדעת האומרים בחשך-משפט סימן קצח קע"ב ד בהג"ה דהנבקה אינו קונה בפחות משלשה טפחים, (מח) הכא בעירוב שהוא מדרבנן הקלו"ה וסגי בהנבקה טפח. כמב הש"י, דהוא הדין אם הניחו להעירוב על-ידי תהליה פא"ר, צריך שגביהו ד"ו טפח"ה. ועין פכא"ר הלכה: (נב) ולכל מי שיתוסף מיום זה ואילך. דאם לא-כן, (מז) לפעמים שיתוספו עליהם דיוורין ונאכרו עליהם עד שיוסיפו עליהם, אכל כשמכנו עליהם מתחלה לית לן בה"ה, דהא שעור שתי סעודות מהני אפלו לאלף, וכדלקמן בסימן שסח: (נג) ויש אומרים שאף-על-פי וכו'. הלשון מקצר, דמעקר הדין בודאי אינו-כן, אלא דבמגנו יש

לסמן על זה, מאחר דאנו נוהגין להניח עירוב על כל השנה, מסתמא אנו מכונין גם על אנשים שמתוספים"ה במשך שנה, וכן הוא הלשון באמת בבית-יוסף, (נג) וכן פנתת המספר בקאן: (נד) צריך להוסיף מחמתן. דשקלא (נז) לא אמרו חכמים דש"יורו בכל-שהוא (פנקרעס"י ב"ד) שסח) אלא באותן פשוטי בתחלת הפתח העירוב וכו' א"ו, אכל אלו שלא היו בתחלת הפתח לא וכו' אז ורק הם זוכין בשפעה שיתוספו, וכיון דבשפעה זו כבר נקחה משעורו א"ס"ן אי אפשר להם לזכות, ומשעם זה לא מהני אף אם נתנה (מה) בפרוש ויכלל מי שיתוספו, ואין טעם עצה רק שצריך לשמור שיהיה (מו) בו תמיד שעור שתי סעודות: י (נה) על-ידי בנו ובתו הקטנים. מפני (מו) שצ"ח כידו, ואם-כן לא יצא העירוב מרשותו"ה: (נו) ולא על-ידי עבדו וכו'. בס"פ מפני שצ"ח עבד כ"ד רבו ולא יצא מרשותו צדין: (נז) אפלו הם סמוכין. ואף-על-גב (נח) דבא"פ זה מציאתו לאכילתו"ה, פכא"ר בחשך-משפט סימן ר"ע, זה אינו אלא משום איבה, שלא ימנע מהן מזונות אם תהיה מציאתן לצעקו, אכל בידו דין שיקב רוצה לזכות על-ידים לאחרים, שפיר זוכים, דכיון הגדולים הם יש להם ד פניו עצמם: (נח) אפלו הם קטנים. ואף-על-גב (מט) שאין קטן וזכה לאחרים בכל מקום, הכא בעירוב שהוא מדרבנן בעלמא הקלו"ה בעבדו ושפחתו"ה, ומכל מקום לא רצו להקל אלא בעבדו ושפחתו אכל לא בכניו הקטנים, וכדלעיל, משום דין ממש כידו: (נט) ועל-ידי אשתו. דכשנותן לה אחר מתנה על-מנת שאין לבעלה רשות בה מהני, הרי ריש לה יד לזכות לצעמה, הוא הדין דכ"ל לזכות על-ידיה לאחרים: (ס) ואפלו אין לה בית. נקט האי לשנא, לאפוקי מטא"ר דאמר בגמרא וזנא היכא דיש לה לצעמה בית פתח"ה"ה שאוקלת שם, אז אמרנון מ"ו דמהני הנכ"ה בעירוב בשביל ביתה מהני נמי לזכות לאחרים בעירוב בשביל פתיחה: (סא) ויש אומרים וכו'. סב"א להו (ג) דמנא עירוב לענין מציאה, דכל היכא דסב"א לן לענין מציאה דאין לו יד בפני עצמו וישן לאכילתו, או באשה שמוצאת מציאה וישן לבעלה, הוא הדין לענין עירוב אין להם יד בפני עצמם ועדין לא יצא מרשותו: (סב) על-ידי בנו ובתו וכו'. רוצה לומר, לאחר שבגרה דיוצאת לכל דבר לרשותה, אפלו הכי פיון שסמוכה על שלחנו ומציאתה לאכילת, גם לענין עירוב אין לה יד לצעמה: (סג) כל זמן שלא פגרה. דא שפך מציאתה לאכילתו"ה: (סד) שמעלה לה מזונות. דאז מציאתה לבעלה: (סה) או שאמר לה יצאי וכו'. ומי"ר (ט) במספיקת מעשה ידיה למזונות, דאי אין מספיקת למזונות אין מציאתה לבעלה: (סו) ואפלו יש לה בית.

שער הציון

(מ) בית, וכן פתח הגר"ז: (מא) פוקקים: (מב) עבודת-הקדש: (מג) וכן פתח בעלת-שבת, וכן העתיק הגר"ז. ועין פחדושי הרשב"א והרשב"א, שם נהפאר באר"ך: (מד) הרשב"א בחדושי ירושק"א וכן בעבודת-הקדש, ולא כתבו זאת לסב"א ודאית רק נסתפקו בזה, והמספר החמיר בזה מספיק: (מה) דלא פטי"ו שלתי סימן שסח, וכמבאר להניא בעבודת-הקדש, וכמו שפסקו פנה פכ"ר האליה רבה, וכן פתח בעלת-שבת לדבר ששט וכן דעת הש"י"ה (כ"ד) וכדלעיל: (מו) הרשב"א: (מז) משנה פס: (מח) פוקקים: (מט) רב"ם פ"ק א מחלכות עירובין, והוא מש"ס פ"ין ס"ד פמ"ד ב: (נ) תוספות ור"א"ש: (נא) ה"א"ש: תרגום: 1 תירס. (א) עיין פרי-מגרים סימן שסח (במשבצות-חכם סע"ף קטן ד).

הלכות שבת סימן שסו

על-ידי כגו שאינו סמוך על שלחנו (סז) אפילו הוא קטן, ועל-ידי בתו (סח) שבגרה ואינה סמוכה על שלחנו, ועל-ידי אשתו שאינו מצלה לה מזונות אפילו אין לה בית בתצור. ולכתחלה טוב לחש לדרבני שניהם היכא דאפשר: הגה ובדיעבד סומכין (סט) על דברי המקל בערוכ. וכן גדול (ע) שיש לו אשה, אף-על-פי שסמוך על שלחן אביו מופין על-ידו (היא והגהה סמ"ק וכליבו) אפילו לכתחלה. (עא) ואין צריך להודיע לאותם שזקה להם קדם השבת, אלא אם מודיעים בשבת מחר לטלטל (כל בו): **יא** (עב) כגני חבורה שהיו מספין לאכל וקראו עליהם היום, (עג) הפת שעל השלחן סומכין עליה משום ערוכ; והוא שמסבין בבית, שהוא מקום (יד) הראוי להניח שם ערוכ, (עד) אכל בתצור לא (עה) והוא תדין אם יש להם פת בשתפות באחד מן הבתים, (עו) סומכין עליו משום ערוכ: **יב** מאפטרופוס של קטן (עז) יכול לערב בעדו: **יג** למצוה לתזו (עח) אחר ערובי הצרות: **יד** * סמכרף (עט) * על מצות (טו) ערוכ: **טו** * אימתי מקרר, (פ) בפעיה (פא) שמקבץ אותו מקני

י טור כ גהימן פיה כולשנא קמא ל שם אוקוסא ונבא מ מרזבי פוק ר דערוכ ב טיר כסימן שעה סמכא דתרי גבי ונבן ערוכין סיה ס שם כסיד ורסביים ספרי א פהלות ערוכין ע שם ושם

שערי תשובה

מתנה כ"ו. וענין בשבת מאמר מרדכי סימן ט שכתב שיש לענין פנה למאי דקויל בסימן שעה דאפילו קטן אוסר, איכ מת אחר הניחה דשוחו לקטן שלא היה ערוכ בעולם בשעת קצת מערוכ, ודא קויל סמכה לעבר לא קנה, ולא שמענו מי שנתעורר מהמת זה לעשות ערוכ סתם, ויש שפליגי דרין קני ע"מ להקנות לעבר, ע"ש. ולפע"ד י"ל דדוקא קטן אוסר אבל עבר אינו אוסר, אף דזכה בדישה דאחי משילא, מ"מ כיון שאינו בעולם תהי לה כדירה כלא בעלים ואינו אוסר:

עד שכתב(א). ומידה אם שקחו לזכות עד שבת מחר לטלטל, כמ"ש רמ"א ס"ו.

באור הלכה

על שלחנו, ואפילו אוכל בתום [פרישה וא"ר]: * מקררף וכ"ו, ובמקום שנהגו לעשות בשביל כל הקהל(67) בערובי-פסח ואחד רוצה לעשות לעצמו בכל ערובי-שבת, כמו שכתבנו בפה אחרונים ולכתחלה טוב לנהג כן, אין כדאי לערוכ עליו, גם נכח לערוכ: וכן גם כיון לאחד לזכות בשביל כל העיר, דאם ירצה באמת לחלק עצמו מן העיר יש מקום לומר שיאסרו אלו על אלו. וענין בסימן שצב: * על מצות ערוכ. ענין משנה ברוחה מה שכתבנו לענין ארס אחר עשבות בעיר יכול לברך ברכה זו, ואפילו לא יתהה שם רק ביום-טוב ולא בשבת שאחריי. מבני לה הערוכ ולענין דברים שאין בהם צורך פלל, כמו שכתבו ריש סימן הקיח בתה"ה. ולפי זה אם אין דעתו לשאר שם לא לשבת ולא ליום-טוב אין יכול לברך, ולא דמי למאי דקומא לו בפלמא דהערוכה מצוה לאחר קטן שקובע מיתה וכתאי ונוגא הנכח לברך, שם עבדי מעשה, מה שאין כן בזה שהוא רק ברכה בעלמא, שהערוכ כבר נתקצץ על-ידי אחר. אכן לפי מהנהגת לכתחלה, דלאחר ששקב השמש הערוכ מכל הבתים נותן לברך לזכות לכלם ולברך וכן ראוי לעשות, כמו שכתבנו לעיל בענין-קטן מה במשנה ברוחה, יכול לעשות זה גמא גם על-ידי אחר שאינו מקני העיר, והנזכר שזקה לאחדים תשוב כמ"ש, כל זה

באר היטב

החלה ערוכ: (יד) הראוי. ענין פהשיבת תבס עבי סימן קיא: (טו) ערוכ. צ"ע אם אדם אחר שאינו דר באותו העיר יכול לברך ברכה זו, וגיל הנכח לברך, דהא אלו לא ערוכ אף הוא קנה אסור לטלטל, וא"כ גם הוא שיק במצוה זו, מ"א, ע"ש. והעקר דהשמש יתן הערוכ להרב וזכחו לכל הקהל על-ידו, וכ"כ בפנתיקים. ולפי"ו אם חשקה ליל י"ט ראשון ולא זכה אסור לזכות ב"יט כמ"ש סימן תקכח אלא על תנאי, ואם י"ט אינו סמוך לשבת אין לערוכ בקסת שלנו ומגג לנג, ענין רס"י שע"ב. ואומר 'לכל שבתות השנה, כמ"ש

משנה ברוחה

רוצה לומר, ואובלת שם המזונות שנותן לה בעלה, וסלקא דעתך דמגו דזקניא לעצמה בערוכ זה בשביל ביתה תזכה בערוכ גם לאחרים, קא משמע לן דלא; והש"ע, דבאמת לעצמה אין צריכה ערוכ פלל, דנקמ'שכת אחר בעלה(74), (נג) דולקמן בסימן שע סעיף ו, וליקא מגו: (סז) אפילו הוא קטן(75). כיון דלענין מצוה יש לו יד לזכות לעצמו כשאינו סמוך על שלחן אביו(76): (סח) שבגרה ואינה סמוכה, ורוצה לומר, דזקא באפן זה, ולא בפדעה הראשונה דסבינא לה דכשבגרה אפילו בסמוכה מזכה על-ידיה; וכן בעל-ידי אשתו, דזקא היכא שאין מצלה לה מזונות, דהז מצוהא לה לעצמה ולא לבעלה: (סט) על דברי המקל בערוכ(77), ורוצה לומר, (ג) בין קטן ואין סמוך על שלחנו או גדול אף שסמוך, וכן בעל-ידי אשתו אף-על-פי שמצלה לה מזונות: (ע) שיש לו אשה(78) וכ"ו. שעושה הכל על דעת עצמו ולא על דעת אביו(79): (עא) ואינו צריך להודיע. דזבין לאדם שלא בפניו: **יא** (עב) בני חבורה וכ"ו. אשמועינן בזה שני דברים: אחד, אף-על-גב שלא הניחו לכתחלה לשם ערוכ, גם, דאפילו (ד) אותו הפת לא הנה מתחלה של פלם, כי אם של בעל-הבית לבר שזמנו לקעד משלו ולא הקנה לקו אותו פת בפרש"ט(80), אפילו הכי כיון שזמנו לאכל עמו(81) ויכולין לאכל לדעתם, הרי הוא כאלו נשתתפו בו עמו ויש להם בו זכות, ועל-כן אם הוא קני עד לאחר בין-השמשות סומכין עליו משום ערוכ: (עג) הפת שעל השלחן וכ"ו. לבאורה בענין שיהיה אז עדין אצלם פת אחד שלהם, וכן"ל כסעיף ו, או אפשר כיון דלא הביאו פתם אלא בעל-הבית זמנו לקעד משלו, דינו דומה לזה דסעיף ז, וכן משמע בתוספת-שבת, אבל באמת יש לחלק ביניהם, וצריך עיון: (עד) אכל בתצור לא. דתצור לאו בדיירה הוא: (עה) והוא תדין אם יש להם וכו'(82). דין זה הוא זו ואין צריך לומר זה. ובתוספת-שבת כתב, דקא משמע לן דסומכין עליו בתצור שהוא קני אף-על-פי שאין יודעין בעצמן, משום דמיקמינן לה אחזקה: (עו) סומכין עליו משום ערוכ. והש"ע שחופ"י מבואר יכולין לסמך אף משמנה באחד מן החצרות וגמרא: **יב** (עז) יכול לערב בערו. אפילו משל הקטן שלא מדעתו, (נח) מפני שהוא לו ככך-בית(83), ש"כ"ל לערב משל בעל-הבית שלא מדעתו, כמו שיתבאר בסימן שסז: **יג** (עח) אחר ערוכי תצרות. כ"ו שלא: ב"אור לטלטל באסור(84): **יד** (עט) על מצות ערוכ(85), ואפילו (נו) אדם אחר שאינו דר באותה העיר ורוצה לשבת שם בשבת, יכול לברך ברכה זו, דהא אלו לא ערוכו תהי גם הוא אסור לטלטל, ואם-כן גם הוא שיק לערוכ. וענין מה שכתבנו עוד בזה בבאור הלכה, אם מניח ערוכ-מבשילין וערוכ-תצרות בזמן אחד (ס) מקררף ברכה אחת על שתייהן, דהניו "על מצות ערוכין", ואומר הנסח "בתדין ערוכא" על כל אחד ואחד כפי נסחו. ובס"י אדם פלל קב כתב, שיאמר "על מצות ערוכי מבשילין וערוכי תצרות(86)", ואומר "ברדין זהא שרא לן לאפניו וכ"ו ולטלטל מבית לתצור" וכ"ו: **טו** (פ) בפעיה וכ"ו. מפני שקל המצות מקררף עליהם עובר לעשייתן. ולפי מה שכתב הרמ"א לעיל בסעיף ו דהמנהג לקבץ גמח מבתי העיר, אין לברך בשעת קרובין, דתני עובר דעובר פל-זמן שלא נאפה הפת: (פא) שמקבץ וכ"ו. הבית-יוסף והפ"ח כתבו בסימן שעה דצריך לברך

שער הצינון

(נ) בית-יוסף בשם הרא"ש. וקצת קשה, דהא באמת לא בריא תלכה אם פרובי רבי יהודא בן בחינא או פרובי יהודא בן פכא, אלא שמחמת ספק נקטינן כדברי שניהם להקל בערוכין, ואי"ן בעניננו דנקמא מנה חמרא נימא להפך דהלכה כרבי יהודא בן פכא דאוסר בנשים, ואי"ן צריכה לערוכ ושק מגו לענין לזכות לאחרים: (ג) בית-יוסף: (ד) תוספות ורשב"א וריטב"א: (ה) הגר"ח: (ו) מגן-אברהם ור"ש"א: (ז) חידושי רבי עקיבא א"ר בשם תלמידיהם מהר"ם ריב"ב: (ח) עין במשנה-ברורה לעיל (סעיף-קטן מה) ובמחצית-השקל (סעיף-קטן כ).

הלכות שבת סימן שסו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ע]

בנשי ומזכים על ידו, אבל אם רק התארס ולא נישא, אין מזכים על ידו, שעדיין הוא עושה על דעת אביו.

[משנ"ב ס"ק עב]

ולא הקנה להן אותו פת בפרוש⁸⁰.

80 ועל כן המתארחים בבתי הארחה, וכבר מערב שבת יש שם חדר עוגות וכדו' שעומד לשימוש האורחים, או חלות במטבח שיש אפשרות לקחתן בבין השמשות [ומזכים בחדר שיש בו ד' אמות על ד' אמות], אפשר לסמוך על עוגת או חלות אלו משום עירוב, אף שלא הקנו להם אותן בפירוש.

אכן כל זה הוא לשיטת המשנ"ב לקמן (סי' שעד ס"ק ה), ובביה"ל סי' שפב סי'א ד"ה צריך שסובר שהדין שבעל הבית שהיה שותף עם שכניו בפת סומך על כך לעירוב, הוא גם באופן שאחד מוכה את פתו לכל שכניו שלא לשם עירוב, אבל החזו"א (א"יח סי' צ ונשתתפו מועיל הדבר אף שלא היה על כך שם עירוב, אבל בשאחד מוכה מפתו לכולם, לא מועיל הדבר אם לא הל על הפת שם עירוב, ומה שמועיל כאן במסובין על שולחן בעל הבית, פירש החזו"א שהוא משום שכשהם מסובין על שולחן אחד יש בזה עירוב הדעת, ולדבריו אין ברור להקל באופן הנ"ל שאינם מסובין על שולחן אחד ואין עירוב הדעת ביניהם [וראה מה שכתב בדעת החזו"א בספר תיקון מבואות פט"ז הע' 24].

[משנ"ב שם]

כ"ן שזמןן לאכל עמו⁸¹.

81 באופן שבני החברה לא היו מסובין מערב שבת, אלא שבעל הבית הזמין לאכול אצלו בשבת, כתב החי"א (כלל עג סט"ו) שאין אומרים שכבר זכו בפת בערב שבת, והוכיח כן מהמשנה (ביצה מ, א) שמי שזמן אליו אורחים, לא יוליכו בידם מתנותיהם אלא אם כן זיכה להם מערב יום טוב.

[משנ"ב ס"ק עה]

והוא הדין אם יש להם נכיו⁸².

82 דין זה, כתב החזו"א (א"יח סי' צ ס"ק כט) שהוא דוקא אם הם שותפים בפת אחת, אבל אם כל אחד נתן ככרו [שלא לשם עירוב], אין סומכים עליהם משום עירוב.

[משנ"ב ס"ק עז]

מפני שהוא לו כקן בית⁸³.

83 מקור דין זה הוא במרדכי (עירובין פ"ד סי' תקב), והוא ביאר טעם אחר לדין זה, שאפטרופוס נחשב לשכירו ולקטו של הקטן, [אכן דעת רוב הראשונים שלא נתחדש דין שכירו ולקטו בישראל, וגם השו"ע לא העתיק דין שכירו ולקטו בישראל, ולכן הביא המשנ"ב טעם אחר].

[משנ"ב ס"ק עח]

כדי שלא יבואו לטלטל באסור⁸⁴.

84 ומטעם זה כתב בשו"ת חתם סופר (א"יח סי' צט), שיש גם מוצא לחזר אחר תיקון המבואות והחצרות שיהיו מתקנים במחיצות בדין, כדי שלא יבואו לטלטל באיסור, והתשב"ץ (ח"ב סי' לו) כתב, שאלמלא שירדת הלימוד, דרך תלמיד חכם לתקן העירוב [כמבואר בגמרא (עירובין טז, א) שרבה בר בר חנה שאל את אבי מרדע המשך במילואים עמוד 19

[משנ"ב ס"ק ע]

דבאמת לעצמה אין צריכה עירוב כלל, דנקשכת אחר בעלה⁷⁴.
74 ואם הבעל נותן לה מעות למוזונייה ואינו נותן לה פת ממש, כתב הבי"י (ד"ה ולא על ידי) שאין הבעל בזה, ובכל אופן אין ביהמה צריך עירוב [וחלק בזה על התוס' בעירובין עט, ב, ד"ה ועל].

[משנ"ב ס"ק עז]

אפילו הוא קטין⁷⁵.

75 ושיעור קטן שאפשר לזכות על ידו, בירושלמי (עירובין פ"ז ה"ז) מוכח שהוא משהגיע לעונת הפעוטות, אולם בגמרא (גיטין סד, ב) נראה, שהשיעור הוא משהגיע לדרגת 'צחר חורקן, אגו ונטולר'.

[משנ"ב שם]

כשאינו סמוך על שלחן אביו⁷⁶.

76 ובני בנים הסמוכים על שולחן זקנם, כתב הערוך השלחן (סכ"א) שמתיר לזכות על ידם, משום שאין להם דין סמוכים על שולחן.

[משנ"ב ס"ק עט]

על דברי המקל בעירוב⁷⁷.

77 ויש אופנים שבהם אין הולכים אחר המיקל בעירוב:
א. הרא"ש (עירובין פ"ב סי' ד) הביא בשם מהר"ם, שרק במחלוקת תנאים הולכים אחר המיקל בעירוב, ולא במחלוקת אמוראים, [ובהמשך דבריו הביא שהמהר"ם הוכיח שדעת רבנו הנגאל שגם במחלוקת אמוראים הולכים אחר המיקל בעירוב, הרא"ש ישב את דברי הר"ח ונראה שהסכים עמו, וכן כתבו הרשב"א (עירובין פ, ב) הריב"א (שם פט, א)].

ב. עוד כתב שם בשם מהר"ם, שרק בדיני עירובי הצרות הולכים להקל, ולא בדיני מחיצות, וכן כתבו הרשב"א והריטב"א (הנ"ל), [אמנם הרא"ש עצמו (שם) כתב שגם במחיצות הולכים אחר המיקל].

ג. הגר"א (א"יח סי' שצח ס"ה) כתב, שלדעת המהר"ם והרא"ש הולכים אחר המיקל בעירובין גם ביחיד נגד רבים, ולדעת הר"ף והרמב"ם ועוד ראשונים הלכה כרבים אפילו לחומרא.

ד. החזו"א (א"יח סי' קיב ס"ק י) כתב, שרק במחלוקת שבגמרא הולכים אחר המיקל בעירוב גם ביחיד נגד רבים, אבל במחלוקת הפוסקים דעת הרוב היא ההלכה, ואין הולכים אחר המיקל כשהוא יחיד. אמנם הברכי יוסף (סי' שצח ד"ה עוד ק"ק) כתב, שגם במחלוקת הפוסקים הולכים אחר המיקל.

[משנ"ב ס"ק ע]

שש לו אשה⁷⁸.

78 ואם הגדול סמוך על שולחן אביו שלא מהמת התחייבות, אלא שאביו ממושיך להחזיקו גם לאחר שכלה זמן ההתחייבות, כתב הערוך השלחן (סכ"ב) שלפי מה שכתב הוא עצמו בחי"מ (סי' רע ס"ה) שבאופן זה מציאתו לאביו, אם כן לדעה השניה ברע שגדול היינו מי שאינו סמוך על שולחן אביו, גדול זה אפילו שהוא נשיי נחשב לסמוך על שולחן אביו, ואין מזכים על ידו, ואם כן להלכה יש להחמיר לכתחילה שלא לזכות על ידו [אולם מסתימת הפוסקים דרמ"א משמע שבכל אופן מזכים על ידו לכתחילה].

[משנ"ב שם]

שעושה הכל על דעת עצמו ולא על דעת אביו⁷⁹.

79 וכן אם נשא אשה וגירשה, כתב הכף החיים (סי' קיד) שדינו

